

prikazi knjiga

Nenad Raos

Misli o (hrvatskoj) znanosti

Nakladnik: HDKI/Kemija u industriji, Zagreb 2007., urednik Danko Škare, recenzenti: Smiljko Ašperger i Nenad Trinajstić, lektorica: Mirjana Štraus, korektura: Tomislav Portada, tehnički urednik: Juraj Tomičić, rješenje i priprava korica: Miroslav Skorupski, tisak: DENONA d. o. o.

Čitateljima *Kemije u industriji* ne treba predstavljati autora knjige koju sam s užitkom pročitala u prvim danima godišnjega odmora. Nenad Raos već dulje od desetljeća objavljuje u ovom časopisu svoje komentare i mišljenja o hrvatskim znanstvenicima, a od 2000. godine glavni mu urednik Danko Škare daje dodatan poticaj uvođenjem stalne rubrike.

Trideset i dva izabrana članka podsjetit će nas na ponajbolje i najintrigantnije Raosove misli, koje se i danas čitaju s jednakim zanimanjem. Urednik u svojoj uvodnoj riječi naglašava da se odlučio za izdavanje knjige želeći da se o iznesenim temama – koje se ne tiču isključivo znanstvene zajednice, nego i svekolikoga društva – progovori otvoreno, poput Raosa.

Nenad Raos voli i razumije znanost. Čita, istražuje, razmišlja, piše i objavljuje znanstvene radove pošteno i ustrajno kao što to čini dobar dio hrvatskih znanstvenika, imena kojih ne krasi naslovne stranice naših medija. U svomu se radu susreo s mnogim preprekama, od neorganiziranosti do nedostatka novca, od sitničavosti do zlobe, od nerazumijevanja do ignoriranja. I, kada mu je prekipjelo, odlučio je progovoriti. Za razliku od mnogih od nas koji još uvijek šutimo.

A mogli bismo kao i Raos biti barem "glas koji više u pustinji" i – za dobro znanosti i znanstvenika u Hrvatskoj – zahtijevati da se konačno uvede red u kriterije za izbor u zvanja, dodjelu projekata i zapošljavanje znanstvenih novaka. Da ne budemo zemlja znanja samo u političkim govorima, nego da se prepoznaju i podupiru prave vrijednosti temeljene na znanju i radu i suzbije znanstveno šarlatanstvo i samoreklamerstvo.

Raosova nas knjiga vodi kroz mnoge svagdanje teme koje autor obrađuje kao oštar promatrač i beskompromisan kritičar. Premda se čitatelj ne mora suglasiti s njegovim mišljenjem, neporeciva je njegova erudicija, njegova britka duhovitost, njegovo poznavanje situacije u hrvatskoj znanosti i hrabrost da o tomu javno progovori. Većina će nas se prepoznati barem u nekoj njegovoj rečenici, neki će se pritom ljutiti, drugi zlorado smješkat, ali rijetki će mu se moći suprotstaviti argumentima.

Svojim je spisateljskim darom Nenad Raos jedinstven među hrvatskim kemičarima. On jednako zanimljivo piše o svim pojavama naše male i pomalo provincijske znanstvene zajednice: prilagodljivim i rastezljivim scijentometrijskim kriterijima, nekritičnim recenzentima, neradu, nedodirljivim šefovima, nepismenim i nemuštim uglednicima, jezičnom konglomeratu u hrvatskom kemijskom nazivlju i mnogočemu drugom. Ne libi se očešati o političare, odgovorno ministarstvo, prekomjernu i neučinkovitu administraciju, a jednakim će se žarom prihvatiti filozofskih razmatranja o kemiji ili domoljublju.

Neki će mu prigovoriti subjektivnost, ali ako moram birati između "nepripranih" izjava sveprisutnih znanstvenih veličina i Raosove subjektivnosti, glasujem za Raosa. I svesrdno preporučujem – posebice mladim znanstvenicima – da pročitaju njegovu knjigu. Iz nje mogu mnogo naučiti i dobiti poticaj da započnu mijenjati stanje u našoj znanosti. Nadam se da će smoći snage i širom otvoriti vrata "kućica" u koje smo se dali zatvoriti i osloboditi nas vrzina kola koje nas vodi sve dalje od svjetske znanosti, s kojom se toliko volimo uspoređivati.

Prof. dr. sc. Marija Kaštelan-Macan

Vladimir Prelog i hrvatska kemija* Zbornik radova

Urednik: Danko Škare, HDKI/Kemija u industriji, Zagreb, 2007., VI + 90 stranica, ISBN 978-953-6894-31-4

Ova knjiga uključuje devet članaka objavljenih u časopisu *Kemija u industriji*. Ti se radovi temelje na predavanjima održanim na znanstveno-stručnom skupu *Vladimir Prelog i hrvatska kemija*, održanom 12. – 13. listopada 2006. u Zagrebu. Skup je održan povodom 100-te obljetnice rođenja Vladimira Preloga. Vladimir Prelog, dobitnik Nobelove nagrade za kemiju godine 1975., rođen je 23. srpnja 1906. u Sarajevu, a umro je 7. siječnja 1998. u Zürichu. Predavao je organsku kemiju na Odjelu za kemijsku tehnologiju Tehničkog fakulteta u Zagrebu od 1935. do 1941. godine. Poslije toga bio je profesor na Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) u Zürichu na kojem je bio mentor mnogim doktorandima i poslijedoktorandima iz Zagreba. Njegov utjecaj traje sve do današnjih dana, jer je posljednja generacija njegovih hrvatskih suradnika još uvijek aktivna.

Skup *Vladimir Prelog i hrvatska kemija* organizirali su Fakultet kemijskoga inženjerstva i tehnologije (prije Odjel za kemijsku tehnologiju), Farmaceutska tvrtka Pliva (u vrijeme Prelogova rada u Zagrebu njegova istraživanja pomagao je Kaštel d. d., mala farmaceutska tvrtka iz koje je kasnije nastala Pliva) i Institut "Rugjer Bošković" (najistaknutija znanstvena institucija u Hrvatskoj). Skup je održan na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije i u Plivi.

Radovi u Zborniku mogu se tematski svrstati u tri skupine. Prva skupina uključuje tri rada koji opisuju Prelogov utjecaj na hrvatsku kemiju, druga skupina se sastoji od pet radova koji su autorski pregledi vlastitih istraživanja, a u trećoj je skupini samo jedan rad – o pripremi i primjeni nitro-spojeva u Plivi. Svi su radovi napisani hrvatskim jezikom s proširenim sažetcima na engleskome jeziku.

U prvoj skupini radova, prvi rad pod naslovom *Vladimir Prelog i organska kemija u proteklom stoljeću* napisao je Dionis Sunko, koji je kao student prve godine slušao zadnji niz Prelogovih predavanja ujesen 1941. na Odjelu za kemijsku tehnologiju. U tom članku Sunko naglašava promjene u razvoju organske kemije u 20. stoljeću i ističe Prelogovu ulogu, kao jednoga od vodećih europskih kemičara, u tim promjenama. Drugi članak s naslovom *Vladimir Prelog i Zvrd za organsku kemiju* napisao je Krešimir Jakopčić,